

Motion till riksdagen 2010/11:Fi9

av **Håkan Juholt m.fl. (S)**
med anledning av prop. 2010/11:100

2011 års ekonomiska vårproposition

Motivering

Full sysselsättning är målet för Socialdemokraternas ekonomiska politik. Sverige ska ha sunda offentliga finanser. Det är en förutsättning för uthållig hållbar tillväxt och stabil välfärd. Människors vilja till arbete är Sveriges största tillgång. Vi sätter jobben först på agendan. Klarar vi jobben så klarar vi också ekonomin och kvaliteten i vården, skolan och omsorgen.

I dag är arbetslösheten högre än den nivå som rådde före regeringsskiftet hösten 2006. Trots en god ekonomisk utveckling har arbetslösheten tillåtits bita sig fast. Nu är var tredje arbetslös långtidsarbetslös. Ungdomsarbetslösheten är bland de högsta i Europa.

På grund av att de arbetslösa saknar den kompetens som företagen efterfrågar får de inte de jobb som växer fram i dagsläget. I nuläget karakteriseras svensk arbetsmarknad av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens. Samtidigt som arbetslösheten bitit sig fast på en hög nivå råder växande arbetskraftsbrist inom flera sektorer.

Vi menar att Sverige ska konkurrera med höga förädlingsvärden, högt kunskapsinnehåll, forskning och innovationskraft – inte med låga löner och billiga produkter. Sverige behöver en aktiv näringspolitik med en ambitiös innovationspolitik. Med kloka investeringar nu kan vi bygga Sverige starkare inför nästa lågkonjunktur.

I budgetmotionen presenterar Socialdemokraterna ett antal centrala insatser för att skapa fler jobb, öka tillväxten och förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Vi föreslår därtill ett par konkreta förslag på kulturområdet.

Dessutom presenterar vi ett stort antal förslag om inriktningen för vår ekonomiska politik.

Fel! Okänt namn

Konkreta förslag i vårbudgeten

Kompetenskommission

- ? En kompetenskommission ska tillsättas som hanterar situationen med mismatchning på arbetsmarknaden. Kommissionen ska bl.a. föreslå åtgärder och inhandla utbildningar inom bristyrken.
- ? Kommissionen ska bestå av företrädare för näringslivets organisationer, små och stora företag, kommuner, staten och fackföreningar.
- ? Vi föreslår att kommissionen tilldelas 100 miljoner kronor i år. Kommissionens budget är tänkt att växa och beräknas kunna uppgå till omkring 1 miljard kronor under 2012.

Programmet ”Tillväxt Sverige”

- ? Vi vill tillsammans med centrala delar av Sveriges näringsliv utforma forskningsprogram och en bättre fungerande riskkapitalförsörjning för ökad konkurrenskraft.
- ? Branscher som kan vara aktuella för gemensamma forskningsinvesteringar är exempelvis fordonsindustrin, gruvindustrin, läkemedels- och bioteknikbranschen, förnybar energi och tjänstesektorn.
- ? Vi anslår 25 miljoner kronor för att i år ta de första stegen för att utveckla ett program. Näringslivets behov ska vara styrande för prioriteringarna.

Exportstöd

- ? Ett program för ökad export ska utvecklas. Vi vill anställa fler regionala exportrådgivare, utbilda fler exportsäljare, stärka exportstödet mot viktiga tillväxtekonomier – som Vietnam, Malaysia, Angola och Argentina – samt särskilt stödja viktiga svenska framtidsbranscher.
- ? Vi vill anslå 25 miljoner kronor för detta i tilläggsbudgeten.

Sommarsatsning för unga

- ? *Sommarjobb på omvårdnadsprogram.* Vi föreslår 25 miljoner kronor för 2011 för att ge studerande på omvårdnadsprogram sommarjobb. På sikt bör alla som läser på omvårdnadsprogrammet garanteras sommarjobb.
- ? *Sommarjobb för gymnasie- och högskolestudenter.* Vi föreslår 100 miljoner kronor till kommunerna för att ordna sommarjobb åt unga, vilket beräknas räcka till ca 15 000 extra sommarjobb.
- ? *5 000 fler sommarkurser i högskolan.* Antalet sökande i den ordinarie antagningen har ökat sedan 2010 – trots återhämtningen på arbetsmark-

naden. För att möta detta söktryck föreslår vi resurser för att kunna utvidga sommarkurserna redan i år.

- ? *Sommarundervisning för ungdomar utan grundläggande behörighet.* I samband med undervisningen ska ungdomarna erbjudas karriär- och studie vägledning. Särskilda insatser ska vidtas för att nå ungdomar från utsatta områden. Vi anslår 100 miljoner kronor, vilket räcker till ca 10 000 utbildningsplatser.

Kultur

- ? Fri entré för alla på de statliga museerna fr.o.m. 1 juli i år. Detta kostar 35 miljoner kronor i år.
- ? Kommuner som har sänkt eller nu sänker sina avgifter till maximalt 500 kr per termin inom musik- och kulturskolan får ett stimulansbidrag. För kommuner som redan har låga avgifter blir det därmed ett stöd till ökad kvalitet. Detta kostar 25 miljoner kronor i år.

Vi Socialdemokrater har höga ambitioner för Sverige. Den borgerliga regeringen är trött och saknar ambitioner för framtiden.

Nedan presenteras Socialdemokraternas mer långsiktiga inriktning för den ekonomiska politiken. Det handlar om: full sysselsättning, avregleringarna, pensionerna och barnfattigdomen.

Inriktning

1. Full sysselsättning

- ? *Investera i Sveriges konkurrenskraft.* Återupprätta ett konstruktivt samarbetsklimat mellan politik, näringsliv, fackföreningar och forskning. Investera i klimatomställning och miljöteknik.
- ? *En kunskapsbaserad ekonomi.* En storsatsning på lärande och högre kvalitet i undervisningen. Minska skolklasserna för de minsta barnen och gör förskoleklasserna obligatoriska. Individuell och kollektiv kompetensutveckling.
- ? *Nolltolerans mot ungdomsarbetslöshet.* Ta bort aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen. Öka möjligheterna att driva gymnasieskolor anpassade till det regionala näringslivets behov.
- ? *Bryt långtidsarbetslösheten.* Fas 3 ska avskaffas. Långtidsarbetslösa måste ges möjlighet till studier, kompetensutveckling och starta-eget-stöd. Ge långtidsarbetslösa möjlighet att bistå idrottsföreningar, teatrar och kulturhus.
- ? *En fungerande arbetsmarknad.* Vidga arbetsmarknadsregionerna. Bygg ut infrastruktur och bostäder. Program för kvalitet i allmänna kommunikationer.

Fel! Okänt namn på

- ? *Bra jobb i välfärden.* Utveckla ett program för generationsväxling.
- ? *Jämställdhet – ökar tillväxten och sysselsättningen.* Heltid en rättighet, deltid en möjlighet. Bonus till kommuner som minskar deltider.

2. Se över avregleringarna

- ? *Översyn av avregleringarna.* Nya regelverk för att leva upp till svenska folkets och näringslivets behov.
- ? *Förstärkt övervakning av elmarknaden.* Nej till ny modell för nättariffer.
- ? *Tågen ska gå i tid.* Fördela spårutrymmet i järnvägen så att det gynnar resenärer och samhället.
- ? *Infranord.* Behåll Infranord i statlig ägo.
- ? *Avhjälpande underhållet.* Pröva en återföring av det avhjälpande underhållet till Trafikverket.

3. Ett hållbart pensionssystem

- ? *Utvärdera pensionssystemet.* En grundlig utvärdering behövs.
- ? *Redovisa effekten av arbetslöshet och utförsäkringar.* Regeringen bör visa hur arbetslöshet och utförsäkringar påverkar de statliga pensionerna.

4. Avskaffa barnfattigdomen

- ? *Redovisa politikens effekter.* Redovisa konsekvenserna för barnfattigdomen av den ekonomiska politiken.
- ? *Utveckla ett brett program mot barnfattigdom.* Möjliga åtgärder är höjt underhållsstöd, införande av barnomsorg under obekvämt arbetstid, höjt tilläggsbidrag för studenter med barn, kulturinsatser för barn i utsatta områden, förbud mot frivilliga avgifter inom skola och förskola och rätt till heltid inom offentlig sektor.

Innehållsförteckning

Motivering.....	1
Konkreta förslag i vårbudgeten	2
Kompetenskommission	2
Programmet ”Tillväxt Sverige”	2
Exportstöd	2
Sommarsatsning för unga	2
Kultur	3
Inriktning.....	3
1. Full sysselsättning	3
2. Se över avregleringarna.....	4
3. Ett hållbart pensionssystem	4
4. Avskaffa barnfattigdomen.....	4
Förslag till riksdagsbeslut:	7
Det ekonomiska läget.....	8
Kraftig återhämtning efter den ekonomiska krisen	8
Rekordsysselsättning – en framtida möjlighet.....	9
Starka offentliga finanser	9
Arbetslösheten har tillåtits bita sig fast – trots den starka återhämtningen	10
Missmatchning karakteriserar svensk arbetsmarknad	11
Ur Vårpropositionen.....	12
Från aktiva insatser till passiva åtgärder.....	14
Orättvisorna ökar.....	15
Finanskris har blivit en statsfinansiell kris	18
Det socialdemokratiska alternativet: Tillväxt och rättvisa	19
En värdeburen tillväxt	19
A. Ett program för full sysselsättning.....	21
(ii) <i>En kunskapsbaserad ekonomi</i>	22
(iii) <i>Nolltolerans mot ungdomsarbetslöshet</i>	23
(iv) <i>Bryt långtidsarbetslösheten och avskaffa fas 3</i>	24
(v) <i>En fungerande arbetsmarknad</i>	24
B. Utvärdera avregleringarnas effekter	27
C. Ett hållbart ålderspensionssystem.....	29
D. Avskaffa barnfattigdomen.....	30
Förslag till alternativ budget	31
A. Jobben först	31
Tillväxt Sverige.....	31
Exportstöd	31
Kompetenskommission	32
Sommarjobb på omvårdnadsprogram.....	33
Sommarjobb för gymnasie- och högskolestudenter.....	33
5 000 fler sommarkurser i högskolan	33
Sommarundervisning för ungdomar utan grundläggande behörighet.....	34
B. Kultur för alla	34

Fel! Okänt namn på

Fri entré på statliga museer.....	34
Sänkta avgifter i den kommunala kultur- och musikskolan.....	34
Ansvar för svensk ekonomi	35
A. Överskottsålet	35
B. Utgiftstaken måste hållas	35
C. Föreslagna åtgärder i den alternativa budgeten.....	35

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner Socialdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett program för att säkerställa att trafiken på järnväg uppfyller rimliga kvalitetskrav såsom att tågen går i tid, även under vintern.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett samlat program för att säkerställa personalförsörjningen inom välfärdens verksamheter mot bakgrund av de väntade betydande pensionsavgångarna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en skrivelse som redogör för hur den förda politiken påverkar barnfattigdomens utveckling i Sverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en översyn av de avregleringar som genomförts i Sverige under de två senaste decennierna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till bonus för kommuner som lyckas minska det ofrivilliga deltidsarbetet i sina verksamheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en redovisning av hur den statliga ålderspensionen påverkas av framväxten av en låglönemarknad och den högre arbetslöshetsnivå som etablerats under de senaste åren där stora grupper ställts utanför arbetsmarknaden och de gemensamma trygghetssystemen.

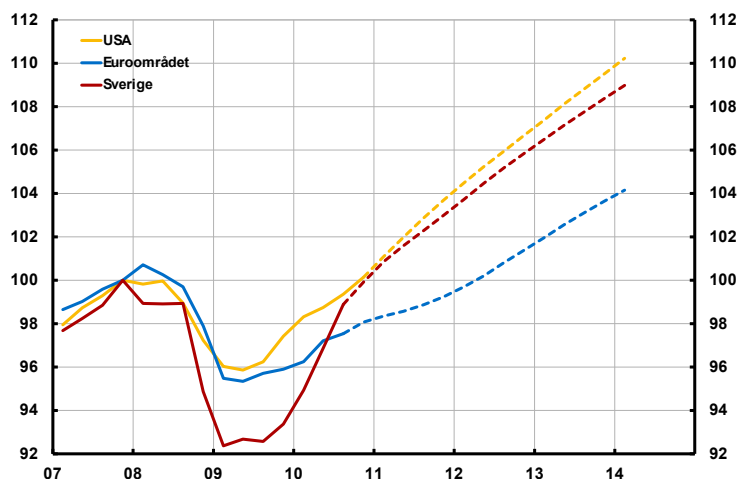
Fel! Okänt namn på

Det ekonomiska läget

Kraftig återhämtning efter den ekonomiska krisen

Efter en kraftig nedgång 2009, då BNP i Sverige föll med 5,3 %, följde en stark ekonomisk återhämtning under 2010 då BNP steg med 5,5 %.

Diagram 1 BNP i Sverige, Euroområdet och USA, utfall och prognos

Källa: Riksbanken, Penningpolitisk Rapport, Februari 2011.

Utvecklingen i Sverige har varit mer dramatisk än i många länder i omvärlden. BNP-fallet var djupare – och den efterföljande återhämtningen starkare. Sett över de senaste åren har Sveriges ekonomi vuxit något långsammare än den amerikanska, och något snabbare än Euroområdet.

Utvecklingen i Sverige är i allt väsentligt en följd av utvecklingen på Sveriges exportmarknad. Den finansiella krisen bidrog till att konsumtion och investeringar föll i stora delar av världen. Därmed föll efterfrågan på Sveriges exportmarknad t.o.m. första halvåret 2009. Export är en betydande del av Sveriges BNP, vilket innebar att Sverige kom att drabbas hårdare än många andra länder under den ekonomiska nedgången. Sverige hade varit betjänt av en mer aktiv ekonomisk politik med ökade resurser till kommunerna och en aktiv näringspolitik, likt den vi socialdemokrater föreslog under krisen.

Samtidigt innebar den internationella hanteringen av den akuta finansiella krisen att oron för en utdragen tillbakagång i världsekonomin minskade. Det bidrog i sin tur till att framtidstron hos företag och hushåll på Sveriges exportmarknader återhämtade sig. Därmed stärktes utvecklingen på Sveriges exportmarknad – vilket bidrog till den goda svenska utvecklingen under senare delen av 2009 och förra året.

Rekordsysselsättning – en framtida möjlighet

Konjunkturinstitutet gör bedömningen att den goda ekonomiska utvecklingen kommer att bestå under de kommande åren. Utvecklingen på arbetsmarknaden under inledningen av 2011 beskrivs som stark. Hushållens höga initiala sparande bedöms bidra till en ökning av hushållens konsumtion. Trots en god inkomstutveckling kommer många hushåll att ha mindre att röra sig med när de nödvändiga kostnaderna är betalade, i år än tidigare. Det högre ränteläget innebär en betydande utgiftsökning för de hushåll som har stora bolån. Samtidigt har priserna på el, telefoni, mat, kläder och annat stigit.

Kapacitetsutnyttjandet hos företagen stiger, vilket bidrar till god tillväxt i investeringarna. Sammantaget väntas utvecklingen av konsumtion och investeringar leda till att den gynnsamma utvecklingen av BNP och sysselsättningen fortsätter under de kommande åren. Den mycket starka konjunkturen gör att rekordsysselsättning är en framtida möjlighet.

Diagram 2 Sysselsättningsgrad i Sverige

Den säsongjusterade sysselsättningsgraden ligger i dagsläget på en nivå som är jämförbar med den före den senaste ekonomiska krisen, men är alltså betydligt lägre än nivån före 90-talets kris.

Starka offentliga finanser

Den ekonomiska utvecklingen väntas under åren 2011 och 2012 att bli starkare i Sverige än i många andra jämförbara länder. Det finanspolitiska ramverket, vilket har resulterat i sunda offentliga finanser, har lagt grunden för denna utveckling. Det är av väsentlig betydelse för Sverige att det numera finns en bred konsensus i Sveriges riksdag kring överskottsålet för den offentliga sektorn och de statliga utgiftstaken.

Den offentliga sektorn har i dagsläget en solid finansiell ställning. Det öppnar möjligheter för en aktiv finanspolitik, vilket kommer att bidra till en

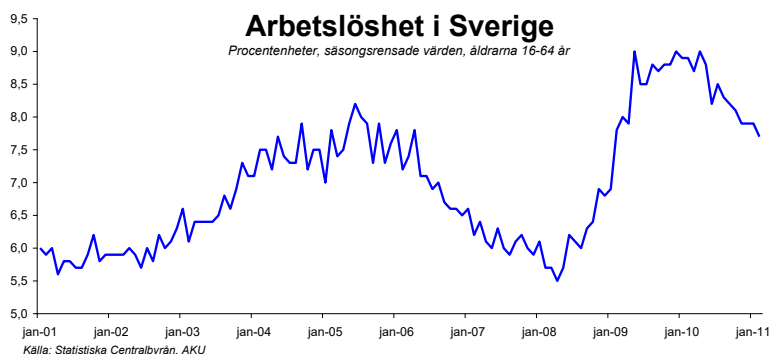
Fel! Okänt namn på

hög tillväxt under de närmaste åren. Jämfört med rekordåret 2010 växlar BNP-tillväxten emellertid ned under åren 2011–2012. Detta följer inte minst av att 2009 års BNP-fall är återhämtat med 2010 års tillväxt.

Arbetslösheten har tillåtits bita sig fast – trots den starka återhämtningen

Trots den starka utvecklingen i svensk ekonomi 2010 är arbetslösheten alltjämt högre än den var före finanskrisen. Arbetslösheten har tillåtits bita sig fast. Trots en stark ekonomi råder massarbetslöshet i Sverige. Arbetslösheten är också ojämnt fördelad över landet.

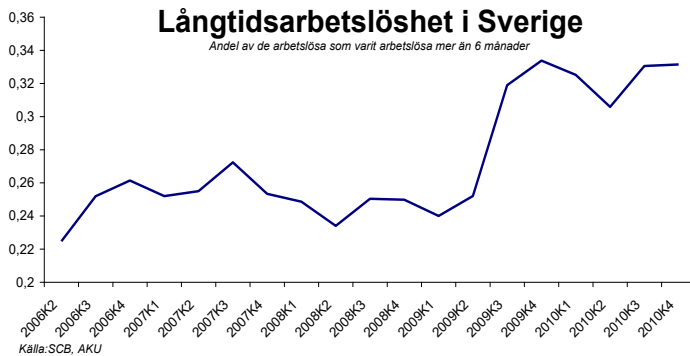
Diagram 3 Arbetslöshet i Sverige

Det faktum att arbetslösheten har bitit sig fast på en högre nivå än före krisen förklaras av att långtidsarbetslösheten ökade snabbt under krisen. De senaste årens utveckling har inneburit att allt fler blivit arbetslösa allt längre.

På grund av att de arbetslösa saknar den kompetens som företagen efterfrågar får de inte de jobb som växer fram i dagsläget. De nya jobben går i stället till personer med en färsk utbildning. Därmed kan vi se en utveckling med både hög arbetslöshet och bättre sysselsättningssiffror samtidigt.

Diagram 4 Långtidsarbetslösheten i Sverige

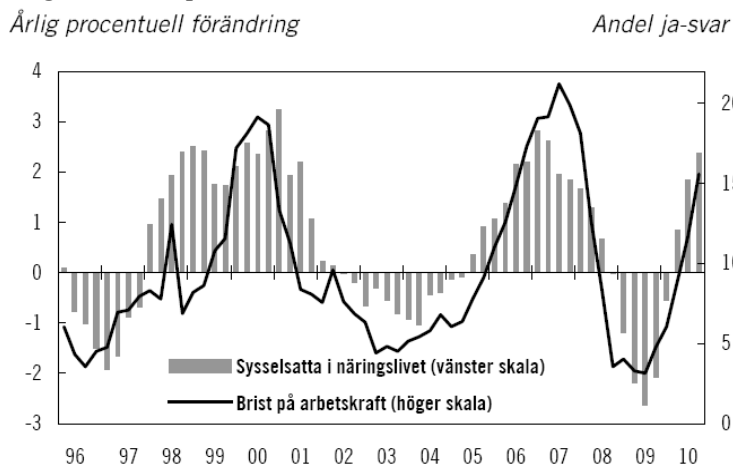

Före den ekonomiska krisen var andelen långtidsarbetslösa av de arbetslösa tämligen konstant kring nivån en fjärdedel. De senaste årens utveckling har inneburit att denna andel har ökat till ungefär en tredjedel. Det är en mycket hög andel med historiska mått mätt.

Missmatchning karakteriserar svensk arbetsmarknad

I nuläget karakteriseras svensk arbetsmarknad av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens. Samtidigt som arbetslösheten bitit sig fast på en hög nivå råder växande arbetskraftsbrist inom flera sektorer. Inom tillverkningsindustrin är arbetskraftsbristen jämförbar med den situation som rådde under uppgången under andra halvåret 2006.

Diagram 5 Brist på arbetskraft

Anm.: Brist på arbetskraft avser främsta hindret för företagens produktion, säsongrensade kvartalsvärden.

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Fel! Okänt namn nå

Ur Vårpropositionen

Sju av tio företag i Svenskt Näringslivs panel uppger att rekryteringen har varit svår. En femtedel av dessa har därför tvingats att tacka nej till order. Produktionen hålls, enligt samma panel, tillbaka särskilt inom byggbranschen och juridik och ekonomi på grund av att utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden inte matchar varandra. Svenskt Näringsliv finner att man inom de flesta branscher låter befintlig personal arbeta mer och att man avstår från att anställa. Missmatchningen på arbetsmarknaden dämpar både återhämtningen av produktion och av sysselsättning.

Tabell 1 Exempel på yrken som det råder brist på i landet

Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker

Byggnadsplåtslagare

Gymnasielärare i yrkesämnen

Operationssjuksköterskor

Förskollärare

Plattsättare

Sjuksköterskor, psykiatrisk vård

Kranförare

Geriatrisksjuksköterskor

Sjuksköterskor inom akutsjukvård

Kockar

Lastbilmekaniker

Elingenjörer och eltekniker

Betongarbetare

Distriktsköterskor

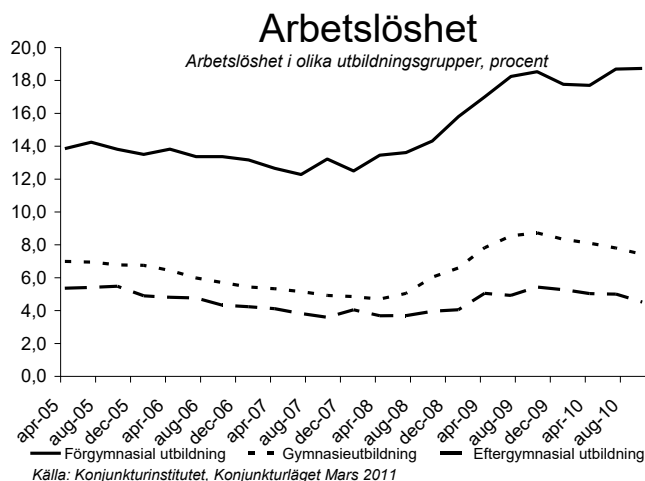
Förare av skogsmaskiner

VVS-montörer

Barnsjuksköterskor

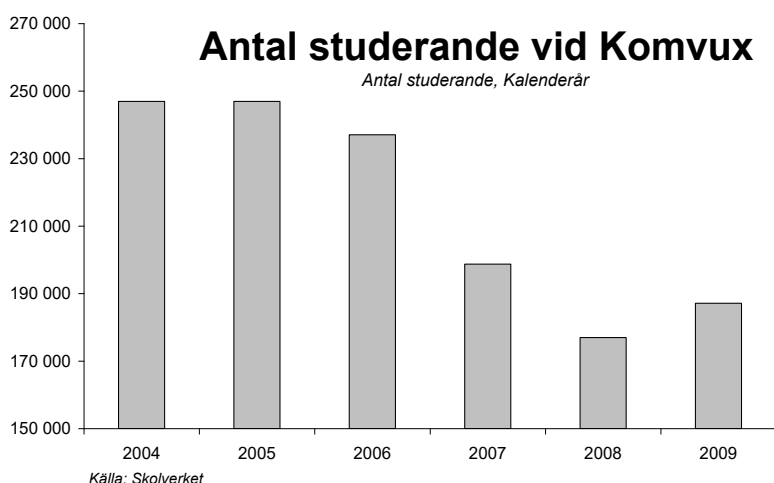
Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 6 Arbetslöshet i olika utbildningsgrupper

Den ekonomiska nedgången innebar att arbetslösheten ökade i alla utbildningsgrupper – bland såväl högutbildade som bland dem som inte har avslutat gymnasiestudier. Under återhämtningen har arbetslösheten gått ned bland dem som avslutat gymnasiet, och likaså bland dem som studerat vidare efter gymnasiet. Däremot har arbetslösheten bland dem som inte avslutat gymnasiet bitit sig fast på en mycket hög nivå.

Diagram 7 Antal studerande inom kommunal vuxenutbildning (komvux)

Mot denna bakgrund är det olyckligt att möjligheterna att läsa in gymnasiet på komvux har reducerats under de senaste åren. Sedan 2006 har antalet platser inom kommunal vuxenutbildning minskat med ungefär en femtedel.

Fel! Okänt namn

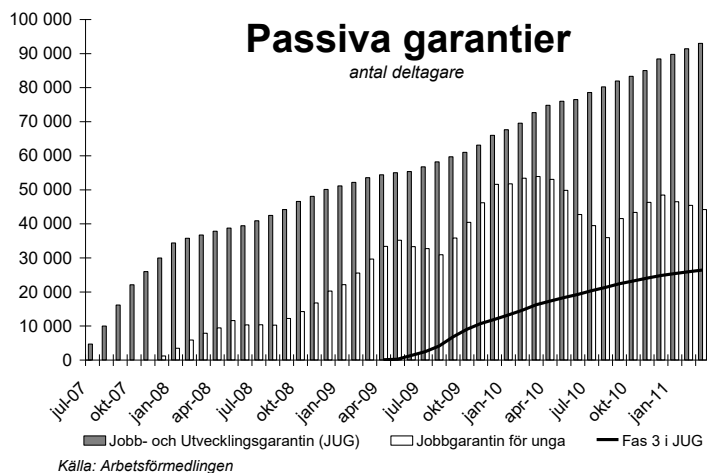
Från aktiva insatser till passiva åtgärder

Diagram 8 Yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning

Möjligheterna att komma vidare genom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen har också reducerats kraftigt under de gångna åren. Sedan hösten 2006 har mer än hälften – ungefär två tredjedelar – av platserna i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning avskaffats. Arbetslösa hänvisas i stället till regeringens s.k. garantier: jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga.

Diagram 9 Passiva garantier

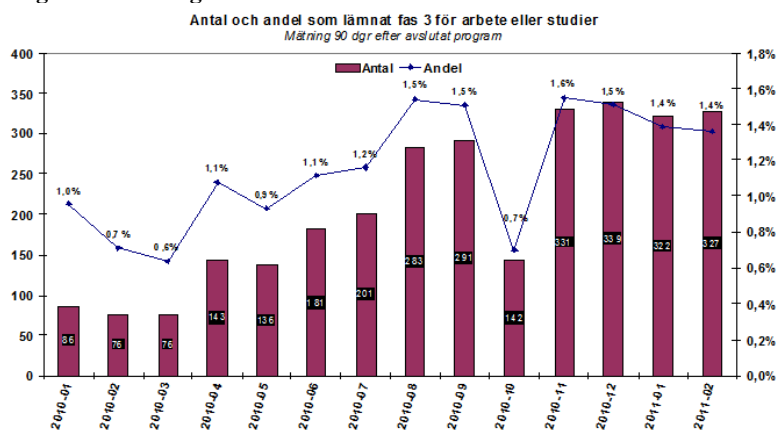

I nuläget har en tredjedel av de arbetssökande placerats i dessa garantier – där aktivitetsnivån är dokumenterat låg. Det är den arbetsmarknadspolitiska insats som överskuggar allt annat – med sammantaget ungefär 130 000 deltagare i

Fel! Okänt namn på

dagsläget. Jobb- och utvecklingsgarantin visar i dagsläget inga tecken på att minska i volym – utan expansionen fortsätter månad för månad.

Diagram 10 Deltagare som lämnat fas 3 för arbete eller studier

Källa: Arbetsförmedlingen.

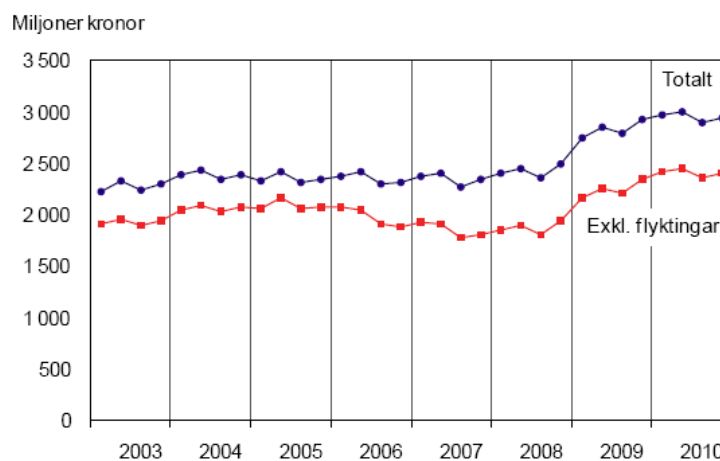
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat regeringens garantier. Aktivitetsnivån är mycket låg. Jobbgarantin för unga saknar helt långsiktig effekt. Fyra av tio deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin har över huvud taget inte fått någon handledning eller coaching. Och man konstaterar vidare att en majoritet av deltagarna använde högst tio timmar i veckan för att söka jobb eller att delta i aktiviteter – de flesta betydligt mindre. Arbetsförmedlingen rapporterar att bara mellan 1 och 2 procent av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 lämnar denna åtgärd för arbete eller studier. Det faktum att många arbetslösa fastnar i garantierna innebär att dessa fortsätter att växa.

Orättvisorna ökar

Den höga arbetslösheten och den mycket höga långtidsarbetslösheten bidrar till att fler människor får allt större svårigheter att försörja sig. De omfattande nedskärningarna inom arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen späder på denna utveckling.

Fel! Okänt namn på

Diagram 11 Utbetalt ekonomiskt bistånd kvartalsvis, miljoner kronor i fasta priser

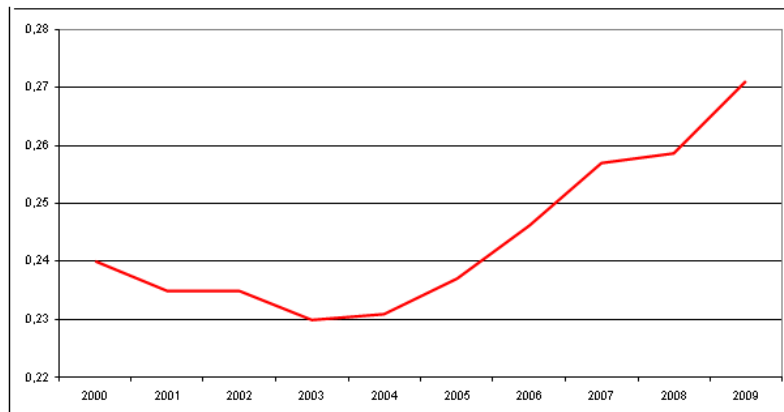
Källa: Socialstyrelsen.

Sammantaget har den stigande arbetslösheten och de sämre socialförsäkringarna bidragit till att utbetalningarna av socialbidrag ökat kraftigt sedan den ekonomiska krisens inledning under andra halvåret 2008. Kostnaden för ekonomiskt bistånd ökade förra året i tre av fyra kommuner.

I likhet med långtidsarbetslösheten har utbetalningarna av försörjningsstöd bitit sig fast på en högre nivå efter krisen än innan. Uppgången på arbetsmarknaden och i ekonomin har inte kommit dem till del som tvingats till socialkontoren under de senaste åren. En annan återverkning av den ekonomiska krisen och dess hantering är att barnfattigdomen, enligt Rädda Barnens definition, börjat öka under 2008. Detta är ett trendbrott. Barnfattigdomen minskade under hela perioden 1997 till 2007.

Det vanligaste sättet att mäta klyftor är att använda sig av den s.k. Gini-koefficienten. Av figuren nedan framgår det att klyftorna har ökat sedan mitten på 00-talet. En utveckling som accelererat under den senaste mandatperioden.

Diagram 12 Inkomstspridningen (Gini-koefficienten), SCB, exklusive kapitalvinster

Den borgerliga regeringens politik har bidragit till ökade klyftor. Riksdagens utredningstjänst har tagit fram en översikt över hur olika inkomstgrupper påverkats av de senaste åtta årens politik: de fyra sista åren med en socialdemokratisk regering och de fyra första åren med en borgerlig. Av undersökningen framgår det att främst höginkomsttagarna gynns under moderaternas period.

Nedan studeras fördelningen för respektive decilgrupp i relation till hur mycket den genomsnittliga inkomsttagaren fick. Det innebär t.ex. att när en decilgrupp får 100 % så får inkomstgruppen exakt lika mycket som den genomsnittliga inkomsttagaren fick (i kronor).

I undersökningen har man också studerat hur stor del som tillfaller respektive percentil av befolkningen. Det innebär att om fördelningen är helt jämn ska varje procentenhet av befolkningen få en procentenhet av inkomstförstärkningen. Det framgår i figuren nedan att det är de med högst inkomst som tjänat mest på den borgerliga politiken. Den procentenhet som tjänar bäst – cirka en miljon kronor eller mer – fick under den förra mandatperioden ungefär lika mycket som percentilgrupperna 1–25 fick tillsammans.

Fel! Okänt namn på

Diagram 13 Förändrad individuell disponibel inkomst i relation till genomsnittet, (S= rött) 2002–2006 och (M=blått) 2006–2010.

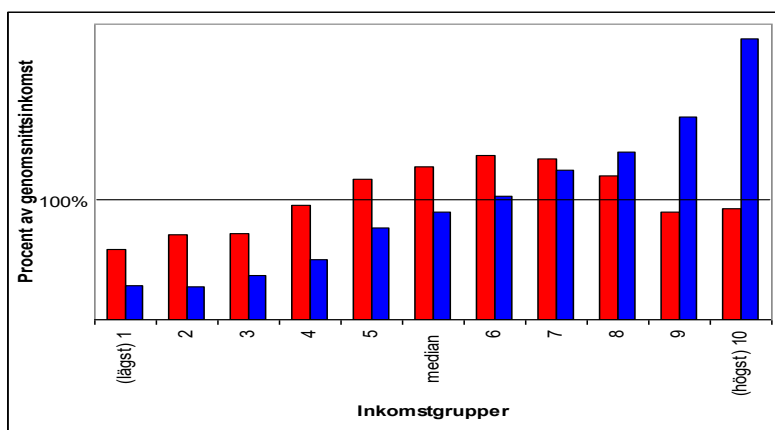
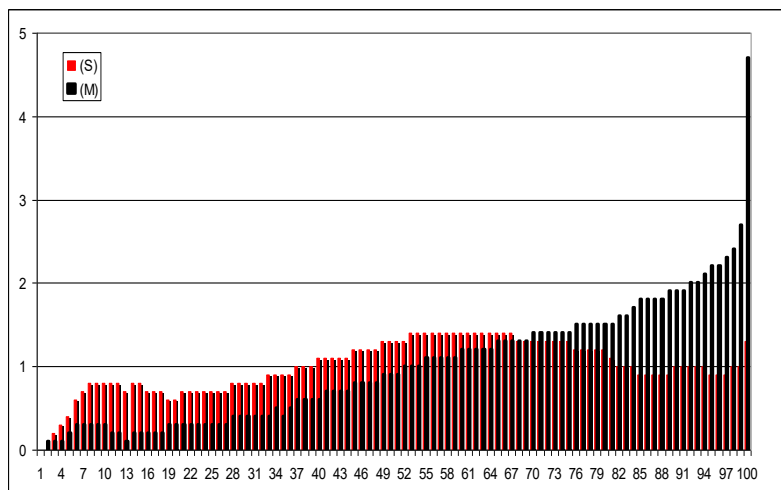

Diagram 14 Förändrad inkomst som andel av den totala förändrade inkomsten (S) 2002–2006 och (M) 2006–2010

Finanskris har blivit en statsfinansiell kris

Hösten 2008 kollapsade de internationella finansiella marknaderna. Globala obalanser – bl.a. mellan USA och Kina – i kombination med en otillräcklig, fragmenterad och framför allt nationell finansiell reglering drev på en tillgångsbubbla som brast. Den finansiella kraschen drabbade hela världen.

I den räddningsoperation som startade i Europa efter finanshaveriet 2008 valde många länders regeringar att ta över och täcka upp för privata skulder som bankerna på grund av orimliga affärsmodeller och oansvarigt risktagande

inte förmådde hantera. Slutnotan har ännu inte fastställts, men det handlar om kostnader på hundratals miljarder euro som har belastat eller riskerar att belastas stadsbudgetarna.

Den finansiella krisen utlöste en statsfinansiell kris i flera europeiska länder. Problemen ser olika ut i olika länder. Men i flera länder är det den privata skuldsättningen, pådriven av allt för svagt reglerade och kapitaliserade banker, som drivit fram en situation som orsakat omfattande statsfinansiella problem. Till grund för många av de utsatta ländernas statsfinansiella problem ligger också bristande konkurrenskraft och produktivitet.

När budgetunderskott växte och statsskulder sköt i höjden steg upplåningskostnaderna snabbt för de svagaste länderna. Allt bräckligare statsfinanser innebar allt lägre kreditvärdighet på den internationella kreditmarknaden. För grekisk del blev situationen ohållbar under våren 2010. Övriga euroländer valde då att med ett lånepaket säkra eurons stabilitet. Syftet var att undvika att ränteoron spred sig. Ett nytt räddningspaket tillkom sedan under hösten 2010 för att stödja Irland. Nu har även Portugal tvingats ansöka om nödlån.

Det socialdemokratiska alternativet: Tillväxt och rättvisa

Nedan presenteras grunderna i det socialdemokratiska alternativet. I avsnittet *En värdeburen tillväxt* redovisas riktlinjerna för den fortsatta utvecklingen av vår ekonomiska politik. I underavsnittet *Ett program för full sysselsättning* redovisas inriktningen på de första stegen i den samlade politiken för full sysselsättning. I avsnittet *Förslag till alternativ budget* presenteras de förslag vi föreslår att riksdagen fattar beslut om i närtid.

En värdeburen tillväxt

Socialdemokraterna står för en värdeburen tillväxt. Tillväxten är inte hållbar när den bygger på att människor och miljö slits ut. Ekonomin växer när människor växer. Välfärd och möjligheter ska komma alla till del. Ökade klyftor ger inte fler jobb och en bättre ekonomisk utveckling. Människor blir inte produktivare för att de blir fattigare. Strävan efter ekonomisk utveckling och ökad jämlikhet är två sidor av samma mynt. Samhällen som håller ihop, med stor tillit människor emellan, har en bättre fungerande demokrati, bättre ekonomisk tillväxt och lägre brottslighet än samhällen med låg tillit. En omfattande och generell välfärd ökar tilliten i samhället. Därför bidrar en stark generell välfärd som ger en bra trygghet till en mer positiv utveckling av såväl ekonomin som samhället.

När välfärden och tryggheten omfattar alla, då vågar människor mer: byta jobb, starta företag, flytta eller börja studera. Det skapar ett positivt föränd-

Fel! Okänt namn på

ringsklimat, vilket i sin tur gynnar den ekonomiska utvecklingen i en modern globaliserad ekonomi med ett högt omvandlingstryck.

Vår samhällsmodell bygger på att alla som kan ska arbeta. Det krävs för att kunna finansiera en hög ambition i välfärden, särskilt med tanke på den utmaning som den demografiska utvecklingen medför. Vi sätter jobben först på agendan, för vi vet att klarar vi jobben så klarar vi också ekonomin och kvaliteten i vården, skolan och omsorgen.

Sveriges framskjutna plats i världsekonomin vilar på våra gemensamma investeringar i forskning och utveckling. Vår konkurrenskraft kan inte tas för given, utan måste ständigt tryggas. Därför behövs en ny politik för en uthållig ekonomisk tillväxt och för att utveckla svensk konkurrenskraft. Sverige behöver en aktiv näringspolitik med en ambitiös innovationspolitik. Genom en nära samverkan mellan staten, näringslivet, de fackliga organisationerna och forskningen kan vi utveckla den kunskapsintensiva delen av ekonomin där Sverige har konkurrensfördelar. Nya branschprogram är en viktig del. En framåtsyftande näringspolitik ska främja samspelet mellan den konkurrenskraftiga industrin och tjänstesektorn i hela landet.

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige är god. Utvecklingen ställer oss inför nya frågor: Ska vi investera i människor, jobb, klimatomställning och utveckling eller ska vi bara fortsätta att sänka skatterna? Med kloka investeringar nu kan vi bygga Sverige starkare inför nästa lågkonjunktur.

När alla har ett arbete blir Sverige rikt. Varje arbetad timme behövs. Vårt mål är full sysselsättning. Vi vill investera i människor så att de kan ta jobben som kommer. Då behöver vi satsa på kompetensutveckling genom hela arbetslivet och ge alla en plats på arbetsmarknaden. Människor som kommer till Sverige från andra länder gör Sverige starkare och rikare. De ska snabbt komma i arbete. Unga människor som fastnar i arbetslöshet är en långsiktig förlust för hela samhället. Vi vill se en nollvision för ungdomsarbetslösheten.

Jobbet är för de allra flesta en väldigt positiv och viktig del av livet. Arbete ökar människors frihet genom egen inkomst, gemenskap och utveckling. Otrygga anställningsförhållanden är inte produktivt. Arbetsmiljöarbetet måste därför återigen sättas i fokus. Ett arbetsliv som inte sliter ut människor i förtid innebär att fler kommer att kunna arbeta längre upp i åldrarna.

Under de senaste åren har flera allvarliga exempel på lönedumpning uppmärksammas. Kollektivavtalen har underminerats steg för steg genom en medveten politik som syftar till att pressa lönerna nedåt. Detta hotar den svenska modellen och våra möjligheter att konkurrera med kunskap i stället för med låga löner. Regelverket behöver därför stärkas inom flera områden för att värna den svenska modellen och kollektivavtalen.

Fortfarande står kvinnor för större delen av det obetalda hushållsarbetet, har lägre löner och mindre makt. Utvecklingen står och stampar. Utan en aktiv jämställdhetspolitik kommer inte Sverige att kunna utnyttja den tillväxtpotential som ligger i att kvinnor fullt ut deltar i arbetslivet.

Politiken de närmaste åren bör inriktas på produktiva sociala investeringar. Inte minst behövs investeringar som vänder utvecklingen för den svenska skolan. Vi socialdemokrater vill skapa en modern kunskapskola med kvalitet

och kreativitet i centrum. En skola som ger alla elever bästa möjliga förutsättningar för framtiden, oavsett föräldrarnas bakgrund.

Barn som lever i fattigdom är inte värdigt ett modernt välfärdssamhälle. Aktiva insatser behövs de närmaste åren för att avskaffa barnfattigdomen.

När klyftorna växer skapas konflikter, våld och brottslighet. Vi vill bekämpa brotten men även brottens orsaker.

En aktiv kulturpolitik är tillväxtskapande. Kulturen frigör kreativitet och höjer människors välbefinnande. I en kunskapsbaserad ekonomi behövs kreativitet och skaparlust.

Människors livskvalitet ska öka utan att det skadar vår gemensamma miljö. Dagens tillväxt ska inte ske på bekostnad av framtida generationers möjligheter att leva ett gott liv. Miljöproblemen måste vi lösa tillsammans. Det kräver investeringar och tuffa miljökrav. Sverige ska gå före på miljöområdet och vara först med att använda framtidens miljövänliga teknik.

A. Ett program för full sysselsättning

En stark hållbar konkurrenskraftig ekonomi kräver en bred politik för fler jobb och arbete åt alla. Människors vilja till arbete är Sveriges största tillgång. Arbete är grunden för välfärd och välstånd, men också för människors personliga och sociala utveckling. Människor som har arbete känner sig mer uppskattade, har bättre hälsa och upplever större frihet än de som går utan arbete. Det övergripande målet med Socialdemokraternas ekonomiska politik är full sysselsättning. Det reformutrymme vi nu ser växa fram ska i första hand användas för att få fler människor i arbete.

För att nå målet om full sysselsättning behöver vi steg för steg pressa tillbaka arbetslösheten och investera i en politik för fler jobb. Här presenterar vi några centrala steg på vägen mot full sysselsättning.

(i) Investera i Sveriges konkurrenskraft

Sverige behöver investeringar i ökad produktivitet, förstärkt innovationskraft och global konkurrenskraft. Så skapar vi ett samhälle där våra barn kan leva ett rikare och tryggare liv än tidigare generationer haft möjlighet till.

De flesta av framtidens jobb växer fram i tjänstesektorn. Det krävs investeringar i forskning och utbildning som ökar förädlingsvärdet inom de växande tjänstebranscherna. Hela tjänstesektorns potential måste tillvaratas.

Svenska företag möts av en allt hårdare internationell konkurrens. I synnerhet växer utmaningarna från de nya tillväxtekonomierna. Vi är övertygade om att Sverige inte ska möta denna konkurrens med lägre löner eller försämrade arbetsvillkor. Det som andra länder gör billigare ska vi i Sverige göra bättre. Jobb skapas inte med subventioner utan med investeringar. Vi socialdemokrater vill investera för att stärka det svenska näringslivet och därmed skapa fler jobb.

Sverige är ett relativt litet land i den internationella ekonomin. Vi har en tradition av en dialog mellan politik, näringsliv, fackliga organisationer och akademi. Det har varit ett framgångsrikt koncept för Sverige. Vi vill återupprätta ett konstruktivt samarbetsklimat mellan politik, näringsliv, fackförening-

Fel! Okänt namn på

ar och forskningen i syfte att stärka svensk konkurrenskraft för att skapa arbetstillfällen och resurser för att finansiera välfärden.

Vi behöver en modern näringspolitik med stabila villkor för basindustrin och investeringar i ny klimatsmart teknik. En politik för ett bättre klimat kan bidra till en stark ekonomisk utveckling och bygga svensk långsiktig konkurrenskraft. Om svenska företag deltar i utvecklingen av den fossilfria teknik som hela världen kommer att efterfråga framöver, stärker de sin internationella konkurrenskraft.

Om företagen redan nu investerar i mer energieffektiv teknik, vinner de kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Utformar vi stödet till den svenska industrins omvandling på rätt sätt, innebär omställningen inte enbart kostnader utan framför allt möjligheter till nya arbetstillfällen och vinster. En ambitiös klimatpolitik går hand i hand med en ambitiös jobbpolitik.

För att våga investera behöver företag såväl som hushåll långsiktiga och stabila ekonomiska villkor. Vi socialdemokrater ska göra en egen översyn av skattesystemet. Skatternas utformning är en viktig del i en politik för fler jobb och för att skapa konkurrenskraftiga villkor för näringslivet.

Vi menar att det finns små möjligheter och heller inga direkta behov av att kraftigt höja eller sänka skatterna. Hög tillväxt, fler i arbete samt effektiviseringar och omprioriteringar inom statsbudgeten skapar goda möjligheter för nya investeringar. Vi vill också förbättra villkoren för företagande. Det kan röra sig om investeringar i branschprogram, exportstöd, miljöteknik, ökad tillgång på riskkapital och småföretagarstöd.

(ii) En kunskapsbaserad ekonomi

Diskussionen om globaliseringen är inte ny. Tvärtom har frågan om hur vi ska möta globaliseringens utmaningar stått i centrum för den politiska debatten under lång tid. Förenklat är socialdemokratins svar en fördjupad utbildningslinje, medan det borgerliga svaret är ökad lönespridning. Bägge har stöd i ekonomisk forskning, men leder på sikt till två olika samhällen.

Förr oss är det en central hållning att välutbildade människor är grundläggande för ett lands utveckling. Sverige ska konkurrera med höga förädlingsvärden, högt kunskapsinnehåll, forskning och innovationskraft – inte med låga löner och billiga produkter. Den bästa vägen till ett välavlönat jobb är god utbildning.

I dag halkar den svenska skolan efter. Elevernas kunskaper i läsförståelse, matematik och i naturvetenskap har försämrats. Sverige behöver en storsatsning på lärande och högre kvalitet i undervisningen. Lärarkretsens status behöver stärkas liksom karriärmöjligheterna inom skolan. Kvaliteten inom hela utbildningssystemet behöver stå i fokus. Genom kvalitetssäkring ska det bli lättare att välja skola. Föräldrar och barn ska inte behöva oroa sig för att de har valt fel skola. Skolklasserna för de minsta barnen bör minskas och förskoleklasserna bör bli obligatoriska. Skolundervisningen bör utvecklas mer utifrån evidensbaserad forskning. Det krävs också en ökad kvalitet på de yrkesinriktade gymnasieutbildningsprogrammen så att de leder till jobb.

Folkhögskolorna utgör en central del i en utvecklad kunskapsstrategi för ökad bildning och ökad konkurrenskraft.

En dynamisk och kunskapsbaserad ekonomi förutsätter att människor har goda möjligheter till utbildning och lärande hela livet. Därför vill vi investera i ett brett kompetenslyft som ger fler utbildningsplatser tillsammans med nya möjligheter till kompetensutveckling i arbetslivet. Vidareutbildning ska inte reduceras till en privatekonomisk fråga; vi vill därför tillsammans med arbetsmarknadens parter skapa goda förutsättningar för såväl individuell som kollektiv kompetensutveckling. Det behövs en kompetensförsäkring som ger alla löntagare möjlighet att vidareutbilda sig i arbetslivet.

(iii) Nolltolerans mot ungdomsarbetslöshet

De som är unga i dag ska bära upp samhället imorgon. Men i dag är alltför många unga i Sverige utan arbete. Att ingjuta hopp och framtidstro i dagens unga generation är en framtidsinvestering. Vi vill erbjuda en framtid som gör att de unga kan växa och utvecklas och därmed bidra med sin fulla potential.

Arbetslösa ungdomar ska mötas av aktiva insatser. Aktivitetsförbudet, som innebär att Arbetsförmedlingen inte får ge unga någon utbildningsinsats eller någon annan åtgärd under de tre första månaderna av arbetslöshet, ska avskaffas.

Grunden för en fungerande arbetsmarknad är att alla ungdomar fullgör en gymnasieutbildning av hög kvalitet och att fler väljer en gymnasieutbildning med goda möjligheter till framtida studier och jobb. Vi vill öka möjligheten för gymnasieskolor att driva utbildningar (under förutsättning att de är nationellt certifierade) som är anpassade till det regionala näringslivets behov.

I dag finns nationella råd för yrkesprogrammen som är involverade både i etableringen och i utbildningarnas innehåll. Sådana nationella och regionala råd bör också inrättas för varje gymnasieprogram, även de teoretiska programmen.

Antalet unga som skaffar sig en eftergymnasial utbildning – från yrkeshögskola till högskola – måste öka. Sverige blir ett starkare land om högskolan står öppen för alla.

På många högskoleutbildningar – t.ex. ingenjör-, vård- och lärarutbildningar – är praktikperioder ett naturligt inslag. Men det är viktigt att även andra studenter får kontakt med arbetslivet redan under utbildningen. Alla som läser in en examen på högskolan ska få en praktikperiod i arbetslivet under utbildningens gång.

Vi vill att Högskoleverket ska få i uppdrag att utreda vilka faktorer som tydligast försvårar för studenter att få praktikplats och komma med förslag på lösningar. Några förslag som vi tror skulle öka studenternas möjlighet att få praktik är att

- ? det i högskoleförordning och regleringsbrev ska framgå att lärosätena ska arbeta för att alla heltidsstuderande som läser på ett minst treårigt program i normalfallet ska erbjudas praktik

Fel! Okänt namn på

- ? lärosätens arbete med praktik, och hur stor andel av studenterna som får praktik, ska redovisas som en del av lärosätens kvalitetsredovisning
- ? alla studenter som fått en praktikplats som lärosätet godkänt också ska ha rätt att tillgodogöra sig praktikterminen som en del av sin examen
- ? de högskolor och universitet som redan i dag har praktik på sina utbildningar inte ska bli av med sina platser

(iv) Bryt långtidsarbetslösheten och avskaffa fas 3

En av tre arbetslösa är långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten har förvärrats av nedskärningarna inom arbetsmarknadsutbildningen. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat regeringens garantier. Aktivitetsnivån är mycket låg. Fyra av tio deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin har över huvud taget inte fått någon handledning eller coaching. Denna låga aktivitetsnivå bidrar till att en stor andel av deltagarna med tiden placeras i fas 3. Arbetslösa behöver i stället rustas för de lediga jobben. Det behövs satsningar på kvalificerad arbetsmarknadsutbildning av god kvalitet inom yrken där det i dag råder brist på yrkeskunnigt folk.

Fas 3 – där 25 000 långtidsarbetslösa är placerade – har blivit till en återvändsgränd som inte leder till jobb. Det är förbjudet att delta i utbildning. Inte ens att gå en kvällskurs är tillåtet. Detta måste ändras. Fas 3 måste avskaffas. Långtidsarbetslösa måste ges möjlighet till studier, kompetensutveckling och starta-eget-stöd.

Men långtidsarbetslösheten kan inte endast lösas med utbildning. Det krävs investeringar i en utvidgad arbetsmarknad där människor kan bidra på sina egna villkor. Samtidigt ser vi att det finns stora behov i andra delar av samhället där de som av olika skäl och trots aktiva insatser inte kan få arbete på den reguljära arbetsmarknaden kan göra en viktig insats. Idrottsföreningar, teatrar och kulturhus har ofta behov av hjälp med allt från praktiska göromål till administration. Vi vill se över möjligheterna att långtidsarbetslösa kan bistå dessa föreningar i deras verksamhet. För att möjliggöra detta kan det krävas ytterligare insatser i form av handledning och arbetsledning. I samråd med föreningslivet och kulturlivet vill vi utveckla formerna för att långtidsarbetslösa ska kunna göra en nyttig insats i dessa verksamheter.

(v) En fungerande arbetsmarknad

Ska Sverige nå målet om full sysselsättning måste ekonomin utvecklas så att det skapas fler möjligheter till arbete. Vi avvisar idén om att det är genom att försämra för sjuka och arbetslösa som det blir mer lönsamt att arbeta. Tvärtom har de senaste årens kraftiga försämringar av trygghetssystemen urholkat inkomstbortfallsprincipen i välfärden och därmed försvagat arbetslinjen.

En tydlig reform som bidrar till att göra det mer lönsamt att arbeta är att vidga arbetsregionerna, vilket bidrar till ökad sysselsättning och höjda löner. För att klara detta krävs en god infrastruktur och en fungerande bostadsförsörjning som gör det praktiskt möjligt att pendla till sitt arbete samt att flytta till jobb eller en ny studieort. För att fler ska kunna flytta och ta steget till högre utbildning måste det finnas tillgång till fler studentbostäder. Sverige

Fel! Okänt namn på

behöver ökade investeringar och ökat underhåll i såväl vägar och järnvägar som bostäder. Regeringens ambitioner är otillräckliga. Det är också viktigt att andra delar av den grundläggande infrastrukturen, som exempelvis telefoni, fungerar över hela landet.

De senaste årens vintrar har tydligt visat behovet av underhållsinvesteringar inom järnvägsinfrastrukturen. Många människor har spenderat åtskilliga timmar i väntan på tåg som inte kommer i tid och stundtals inte kommer alls. Ett rimligt kvalitetskrav av kommunikationer i ett industrialiserat land är att tågen kommer, och kommer i tid.

- ? Vi kräver att regeringen återkommer med ett program för att säkerställa att rimliga kvalitetskrav uppfylls inom svenska allmänna kommunikationer. De hittills aviserade åtgärderna möter inte de krav som ställs.

(vi) Bra jobb i välfärden

Den offentliga sektorn utgör en betydande del av vår ekonomi. De flesta människor kommer i kontakt med den varje dag i form av förskola, skola, sjukvård och äldreomsorg. Den offentliga sektorns verksamheter fungerar i allt väsentligt bra – men det finns också brister. För att utveckla verksamheter krävs flera förändringar. Arbetsvillkoren för de anställda måste utvecklas: Personalen måste få större möjlighet att påverka sina arbetstider och påverka sitt arbetsinnehåll. Det ska finnas goda möjligheter till vidareutbildning i yrket. Karriärmöjligheterna ska vara goda. Samtidigt måste de offentliga verksamheterna också utveckla sina arbetsmetoder för att öka produktiviteten i sina verksamheter.

Under de kommande åren kommer stora grupper som jobbar inom den offentliga sektorn att gå i pension. Om vi ska klara personalförsörjningen inom välfärden behöver breda insatser genomföras. Viktigast är att ge de anställda möjlighet till heltid och fast anställning, men insatser behöver även göras för att locka unga att välja en framtid inom välfärdsjobben genom t.ex. traineeplatser. Det kan också mötas genom generationsväxlingsprogram där långtidsarbetslösa som har kompetens från vård- och omsorgssektorn erbjuds vikariat samtidigt som de befintligt anställda inom äldreomsorgen får möjlighet att höja sin kompetens.

- ? Vi kräver att regeringen återkommer med ett samlat program för att hantera den väntade bristen på personal som följer av de väntade pensionsavgångarna.

Befolkningen åldras och livslängden ökar. Det är en positiv utveckling. Men utvecklingen ställer krav. En åldrande befolkning innebär ett stigande behov av hälso- och sjukvård – vilket i sin tur innebär större offentliga åtaganden och större behov av finansiering. För att möta detta krävs ökad sysselsättning, effektiviseringar inom offentlig verksamhet och insatser för en bättre folkhälsa som minskar vårdbehoven.

I takt med att arbetsmarknader vidgas och blir nationsöverskridande är det centralt att säkerställa fungerande skatteavtal mellan Sverige och våra grannländer, så att kommunernas finansiering av välfärden inte undermineras. Oba-

Fel! Okänt namn på

lanser i avtalet med Danmark medför i dag att de svenska kommunerna tappar alltmer skatteintäkter. Detta har redan konstaterats i gjorda utredningar. Vi anser att det är hög tid att omförhandla skatteavtalet med Danmark med start redan till hösten 2011. Utgångspunkten för ett nytt avtal måste vara att bostadskommunerna och landstingen får en rimlig täckning för de välfärdstjänster man erbjuder pendlarna i form av skola, sjukvård etc. Regeringen bör ta initiativ till en omförhandling av skatteavtalet mellan Sverige och Danmark.

(vii) Jämställdhet – ökar tillväxten och sysselsättningen

Sverige har en jämförelsevis hög sysselsättningsgrad jämfört med andra europeiska ekonomier. År 2009 var sysselsättningsgraden för 15–64-åringar i EU omkring 65 %, medan den var omkring 72 % i Sverige. Högre sysselsättningsgrad innebär högre materiellt välstånd. Ju fler som arbetar, desto mer resurser skapas till både privat och offentlig konsumtion.

Skillnaderna i sysselsättning blir särskilt intressant när skillnaderna mellan män och kvinnors sysselsättning studeras. Skillnaden mellan EU och Sverige är relativt begränsad för män (71,5 % jämfört med 73,6 %) – men anmärkningsvärt stor för kvinnor (54,6 % jämfört med 70,5 %).

Det finns flera orsaker till att svenska kvinnor deltar i arbetslivet i högre utsträckning än i omvärlden. En proaktiv politik med högkvalitativ och tillgänglig barnomsorg, en utbyggd äldreomsorg samt särbeskattning är viktiga beståndsdelar i detta. Även om institutioner av denna typ är kostsamma i ett avseende har de också uppenbara ekonomiska fördelar i termer av högre sysselsättningsgrad.

Även om Sverige har en relativt hög sysselsättning för kvinnor finns det fortfarande betydande jämställdhetsproblem på svensk arbetsmarknad. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är betydande. Avsevärt fler kvinnor än män arbetar deltid ofrivilligt och går därmed miste om betydande inkomster. Vidare har skillnaden i sysselsättningsgrad ökat mellan män och kvinnor även i Sverige under det senaste året. För de kommande åren krävs en strategi som i högre utsträckning tar till vara på kvinnors kompetens och vilja att arbeta. Det kan handla om att införa barnomsorg på obekvämt arbetstid, att avskaffa vårdnadsbidraget och att verka för en mer jämställd fördelning av uttaget av föräldraledighet.

- ? Den ofrivilliga deltidsarbetslösheten kostar samhället mycket stora resurser. Vår ambition är att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. En möjligt första steg är att staten ger en bonus till de kommuner som lyckas minska det ofrivilliga deltidsarbetet i välfärden. Regeringen bör ta fram ett förslag på hur en sådan bonus ska utformas.

(viii) En sjukförsäkring som grundas på arbetslinjen

Vi behöver en sjukförsäkring som grundas på arbetslinjen och som ger människor chansen att komma tillbaka till arbete. Då krävs omfattande satsningar på rehabilitering, en aktiv arbetsmarknadspolitik så att människor inte fastnar i långtidsarbetslöshet och en arbetsmarknad som är beredd att ge människor

chansen att visa vad de kan bidra med. Då behövs tidsgränser för den enskildes rätt till rehabilitering och stöd, i stället för administrativa tidsgränser för sjukdomen. Om man blir sjuk och inte kan arbeta, ska man få tillgång till en försäkring som både ger rätt till snabb rehabilitering tillbaka till arbete och ekonomisk trygghet under den tid det tar. En sådan omställningsförsäkring bidrar till tillväxten.

(ix) Ge fler möjlighet till skuldsanering

Det är också viktigt att hjälpa utsatta familjer att få ordning på sin ekonomi och att förebygga överskuldssättning. På vårt initiativ har riksdagen fattat beslut om att fler ska få möjlighet till skuldsanering. Regeringen måste återkomma med en finansiering av detta förslag.

B. Utvärdera avregleringarnas effekter

Under de senaste 20 åren har flera stora avregleringar genomförts inom branscher som tidigare organiserades i offentlig regi, eller stod under betydande offentlig kontroll. Flera förhoppningar knöts till dessa avregleringar. Konkurrensutsättning och en övergång till konkurrens väntades leda till att priserna skulle sjunka eftersom företag som konkurrerar försöker locka kunder genom att erbjuda lägre priser för likvärdiga produkter. Lägre priser väntades i sin tur innebära ökad produktion till följd av större efterfrågan.

I den utsträckning skyddet från konkurrens skulle ha möjliggjort en ineffektiv produktion väntades ökad produktivitet. Sysselsättningen kunde öka om produktionen ökade till följd av lägre priser – men minska om konkurrensutsättningen skulle innebära en effektivisering av tidigare ineffektiv verksamhet. Vinstmarginalerna skulle pressas när ökad konkurrens skulle betyda att ägarna fick försaka delar av eventuella monopolvinster.

Konkurrensutsättning kan också innebära att eventuella stordriftsfördelar försvagas – vilket i sin tur kan bidra till en mindre effektiv ordning än tidigare. Dessutom har olika typer av transaktionskostnader, såsom kostnaden för konsumenter att byta elleverantör, stor betydelse både för effekterna av konkurrensutsättning och hur denna på bästa sätt bör genomföras.

I praktiken kan det vara svårt att få alla marknader att fungera väl, utan det uppstår – eller kvarstår – vad som brukar kallas för marknadsmisslyckanden. Dessa kan exempelvis leda till lägre produktion och högre priser. I vissa fall kan marknadsmisslyckanden hanteras med regleringar av olika slag.

Av speciellt intresse i detta sammanhang är effekter av s.k. marknadsmakt. Med detta menas att en eller ett fåtal producenter kan påverka eller styra prisbildning och produktion. Det finns flera olika sätt att hantera marknadsmakt. Marknadsinträde av nya företag – eller blotta hotet om ett sådant marknadsinträde – bidrar till att reducera marknadsmakt. Konkurrens i sig kan i ett sådant fall bli den kraft som disciplinerar marknaden.

På många marknader kan en sådan mekanism förväntas fungera väl. Men i vissa fall kan ett fåtal aktörer tillskansa sig och behålla en dominerande ställ-

Fel! Okänt namn på

ning även på en konkurrensutsatt marknad. Flera av de marknader som konkurrensutsattes – tele, el, post och järnväg – kännetecknas emellertid i huvudsak av att de är nätverksbranscher med höga inträdeskostnader. I sådana branscher framstår det som mindre sannolikt att problemen med marknadsmakt skulle försvinna helt.

Avregleringar som inte fungerar hämmar tillväxten, försvagar konkurrenskraften och drabbar hushåll och företag. Nu har tillräcklig tid passerat för att göra en utvärdering av de avregleringar som genomförts i Sverige under de två senaste decennierna.

Elmarknaden avreglerades 1996 och förhoppningen var att genom ökad konkurrens nå ett mer rationellt resursutnyttjande och tillförsäkra kunderna flexibla leveransvillkor till lägsta möjliga priser. Införande av konkurrens i försäljningsled och produktion skulle medföra en kostnadspress, vilket skulle leda till effektivare priser på el. Tillträdet till marknaden för nya aktörer skulle öka.

Situationen på elmarknaden under senare år med kraftigt stigande priser på såväl råkraft som, nu under senare tid, nätdistribution reser emellertid en mängd frågor om hur elmarknaden egentligen fungerar. Producentledet i Sverige domineras av ett fåtal aktörer som i vissa fall samäger produktionskapacitet, och det har förekommit misstankar om producentsamverkan och utnyttjande av marknadsmakt. Elbolagens prissättning har slagit hårt mot hushåll och företag. Elnäten utgör fortfarande lokala eller regionala monopol, i vissa fall inom samma koncerner där de stora elproducenterna är verk samma, och prissättningen är föremål för tillsyn.

Det kan nu konstateras att övervakningen av elmarknaden måste stärkas. Det är bl.a. hög tid för en oberoende granskning av rimligheten i den nya nättariffmodell som tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, har föreslagit. Förslaget har väckt stark kritik, bl.a. från Konkurrensverket och olika konsumentföreträdare. En lämplig modell måste beakta elnätens karaktär av naturliga monopol. Även andra delar av elmarknaden kräver ingående analys utifrån ett konsumentperspektiv.

Avregleringen av järnvägen har i flera steg inneburit ett mer fragmenterat och sämre fungerande järnvägssystem. Sedan slutet av 1980-talet har statens samlade ansvar successivt spridits ut på allt fler aktörer. Från och med den 1 oktober 2010 är trafiken på hela det nationella järnvägsnätet avreglerad. I praktiken kommer det dock att dröja fram till årsskiftet 2011/12 innan avregleringen får effekt, eftersom tilldelningen av spårutrymme för 2011 redan var fastställd när avregleringen i formell mening trädde i kraft. I det läge som råder, med en betydande kapacitetsbrist och tydliga samordningsproblem i stora delar av järnvägssystemet, kan den fortsatta avregleringen få betydande negativa effekter. Inom ramen för en bred översyn av järnvägens problem vill vi se över hur man fördelar spårutrymmet på ett sätt som är bäst för resenären och samhället i stort.

I mitten av 1990-talet började banunderhållet successivt upphandlas i konkurrens. År 2009 beslutade riksdagen att Banverket Produktion skulle avskiljas från Banverket genom bolagisering. Banverkets underhållsverksamhet överfördes därmed från den 1 januari 2010 till det helstatliga Infranord AB.

Att inte ens bedriva avhjälpande underhåll i järnvägsmyndighetens egen regi är internationellt sett en helt oprövad och riskfylld modell. Vi vill därför behålla Infranord i statlig ägo och undersöka möjligheten att återföra det avhjälpande underhållet till Trafikverket.

Avregleringen av flyget bör också ses över ur ett regionalt tillväxtperspektiv. Kostnader har sjunkit på vissa sträckor men ökat på andra.

- ? Regeringen bör göra en översyn som genomlyser i vilken utsträckning avregleringarna fått de önskade effekterna. Där resultaten inte blivit de förutsedda ska förslag till nya regelverk utformas, som bättre förväntas leva upp till svenska folkets och näringslivets behov.

C. Ett hållbart ålderspensionssystem

Vi ska ha ett starkt, gemensamt pensionssystem. Alla ska kunna lita på att pensionssystemet ger en trygg inkomst på ålderns höst.

Det är drygt 15 år sedan beslutet togs om det nya ålderspensionssystemet. Det behövs nu en grundlig utvärdering av detta system. Pensionssystemet har en stabil politisk förankring, vilket är värdefullt för Sverige. Det har prövats i ekonomisk upp- och nedgång, inklusive en djup lågkonjunktur under den förra mandatperioden. Pensionssystemet är ekonomiskt robust, men samtidigt visar studier på låga framtida statliga pensionsnivåer för breda grupper av löntagare, vilket kan påverka förtroendet för det gemensamma pensionssystemet.

Pensionssystemet står inför stora utmaningar under kommande decennier. Den demografiska utvecklingen innebär att de som förvärvsarbetar måste försörja allt fler. Med en hög långtidsarbetslöshet försämras förutsättningarna att långsiktigt finansiera pensionerna. Vi får därtill en växande grupp medborgare som riskerar att få mycket låga pensioner till följd av att de utförsäkrats och/eller ställts utanför arbetsmarknaden under en längre tid.

För att långsiktigt säkra pensionssystemets hållbarhet och trygga bra pensioner för breda yrkesgrupper är det viktigt att sysselsättningen ökar och att åtgärder vidtas för att möjliggöra för många fler löntagare att arbeta längre. Det kräver bl.a. ökade resurser för kontroll, forskning och utveckling av arbetsmiljöarbetet. Men det krävs också förbättrade insatser för rehabilitering och omställning för att förhindra den utslagning som nu sker från arbetslivet.

Det behövs också en grundligare analys av vilka effekter de senaste årens förändringar riskerar att få för pensionssystemet. Denna bör göras i nära dialog med arbetsmarknadens parter och genomföras inom ramen för den breda pensionsöverenskommelsen över blockgränserna. Syftet bör vara att trygga goda pensioner och samtidigt slå vakt om ålderspensionssystemets långsiktiga ekonomiska stabilitet.

- ? Regeringen bör återkomma med en redovisning av hur den statliga ålderspensionen påverkas av framväxten av en låglönelösningsmarknad och den högre arbetslöshetsnivå som etablerats under de senaste åren där stora grupper ställts utanför arbetsmarknaden och de gemensamma trygghetssystemen.

Fel! Okänt namn

D. Avskaffa barnfattigdomen

Barnfattigdomen är oacceptabel och ovärdig ett modernt samhälle. Barn väljer inte sina föräldrar. Bara ett land som på bästa sätt tar hand sin uppväxande generation, tar hand om sin framtid.

2000-talet har inneburit en välståndsökning för många svenska barnfamiljer. Sverige är ett rikt land. Samtidigt har inkomstklyftorna vuxit, och standardökningen har inte kommit alla barnfamiljer till del. Klyftorna mellan barn i olika familjer ökar.

Under 2008 började barnfattigdomen, enligt Rädda Barnens definition, att öka igen. Det var ett trendbrott. En fördjupad fattigdom och ökade klyftor mellan olika grupper av barn, leder till att allt fler barn tvingas växa upp i samhällets marginaler. Detta innebär sämre förutsättningar på fler områden och en risk för deras utveckling.

Framför allt har barnfattigdomen ökat bland barn till ensamstående föräldrar, där den är mer än tre gånger så hög som bland barn till sammanboende föräldrar. Barnfattigdomen förklaras också av stora skillnader i hälsa, möjlighet till utbildning, arbete samt i olika delar av landet och även inom samma geografiska område.

Barn i fattiga familjer får sämre utbildning, sämre hälsa, sämre möjlighet till fritidsaktiviteter, t.ex. i form av lek och en meningsfull fritid samt lever under betydligt mer otrygga förhållanden än andra barn, enligt Rädda Barnens analys.

Barnfattigdomen går inte i repris. Familjens ekonomi ska inte vara avgörande för barns framtid. Samhället kan genom kompensatoriska åtgärder förbättra och underlätta barns uppväxtvillkor. Det handlar exempelvis om att det finns fritidsgårdar, att det råder avgiftsfrihet för barnsjukvården eller att kommunerna anordnar sommarlovsaktiviteter. Samhället är skyldigt att aktivt motverka effekterna i barns vardag av barnfattigdomen. Skolan är särskilt viktig för att motverka i övrigt ojämlika uppväxtvillkor. Vi socialdemokrater vill skapa en modern kunskapsskola med kvalitet och kreativitet i centrum. En skola som ger alla elever bästa möjliga förutsättningar för framtiden, oavsett föräldrarnas bakgrund.

Vi Socialdemokrater menar att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom. Vi sätter målet att avskaffa barnfattigdomen. Detta är ett långsiktigt mål som kräver höga ambitioner. Vi kommer att steg för steg presentera konkreta åtgärder under mandatperioden.

? Vi kräver också att regeringen i god ordning redogör för den förda politikens konsekvenser för barnfattigdomens utveckling.

Den viktigaste insatsen för att motverka barnfattigdom är att bekämpa arbetslösheten och att skapa förutsättningar för högre sysselsättning. Men ytterligare insatser är nödvändiga. Vi kommer under innevarande mandatperiod att presentera ett brett program för att avskaffa barnfattigdomen. Förslag som vi ska titta närmare på är höjt underhållsstöd, införande av barnomsorg under obekvämt arbetstid, höjt tilläggsbidrag för studenter med barn, kulturinsatser

för barn i utsatta områden, förbud av frivilliga avgifter inom skola och förskola och rätt till heltid inom offentlig sektor.

Förslag till alternativ budget

Sverige står inför stora utmaningar. I avsnittet ovan redovisar vi socialdemokrater våra riktlinjer för den fortsatta utvecklingen av vår ekonomiska politik. I detta avsnitt, *Förslag till alternativ budget*, presenteras de förslag vi skulle ha föreslagit att riksdagen antog om vi hade befunnit oss i regeringsställning.

A. Jobben först

Sverige behöver en bred politik för ökad sysselsättning. Ovan redovisades socialdemokraternas inriktning för att nå full sysselsättning. Här redovisas konkreta insatser för att stärka sysselsättningen och långsiktigt bygga svensk konkurrenskraft.

Tillväxt Sverige

Vi vill tillsammans med centrala delar av Sveriges näringsliv utforma forskningsprogram och en bättre fungerande riskkapitalförsörjning för ökad konkurrenskraft. Branscher som kan vara aktuella för gemensamma forskningsinvesteringar är exempelvis fordonsindustrin, gruvindustrin, läkemedels- och bioteknikbranschen, förnybar energi och tjänstesektorn. Vi anslår 25 miljoner kronor i 2011 för de första stegen för att utveckla ett program för ökad konkurrenskraft. Näringslivets behov ska vara styrande för prioriteringarna. Men vi ställer också tydliga krav:

- ? Investeringarna ska främja forskning som håller internationell världsklass, grundforskning såväl som tillämpad forskning.
- ? Investeringarna ska ha en tydlig profil av kommersialisering och innovationer, och småföretagens möjligheter att använda forskningsresultaten ska särskilt uppmärksammas, också i utformningen av insatser för bättre riskkapitalförsörjning.
- ? Investeringarna ska främja erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan näringsliv och akademi, exempelvis genom gemensamma doktorandprogram.
- ? Investeringarna ska särskilt främja tjänstesektorns behov av relevant forskning. Satsningar på exempelvis tjänsteforskningsinstitut kan vara aktuella. En bransch som kan vara aktuell är besöksnäringen.

Exportstöd

I vår globaliserade värld är det inte bara företag som konkurrerar med varandra utan också länder. Staten kan göra skillnad för svenska företags framgång på vissa nyckelmarknader. Vi vill bryta den nuvarande passiviteten

Fel! Okänt namn på

mot aktivitet. Svenska företag måste ta del av de möjligheter som ges av ökad global konkurrens och växande nya marknader.

Vi vill ha fler regionala exportrådgivare som verkar nära småföretagen i landets alla län och ger kostnadsfri exportrådgivning. Vi vill också göra en särskild riktad satsning för att utbilda fler exportsäljare för att möta små och medelstora företags behov.

Vi vill också stärka exportstödet mot viktiga tillväxtekonomier som Vietnam, Malaysia, Angola och Argentina.

Exportstödet ska särskilt stödja viktiga svenska framtidsbranscher, exempelvis företag verksamma inom energieffektivisering och omställning till ett mer hållbart samhälle. Vi vill anslå 25 miljoner kronor för detta i år.

Kompetenskommission

Den svenska arbetsmarknaden präglas i dagsläget i hög utsträckning av en omfattande matchningsproblematik. Arbetsgivarna har allt svårare att hitta kompetent arbetskraft samtidigt som arbetslösheten fortfarande är hög. Svårigheterna att hitta rätt arbetskraft för företagen pressar upp löner och priser. Riksbanken, vars främsta uppgift är att värna prisstabilitet, tvingas därför höja räntan i förtid. Regeringen vidtar inte heller nu några åtgärder för att åtgärda dessa problem. De åtgärder som regeringen flaggat för är i huvudsak tänkta att införas 2012 och är inte de mest effektiva insatserna för att skapa nya jobb.

Problemen med missmatchningen på arbetsmarknaden måste hanteras. En kompetenskommission bör tillsättas. Dess syfte ska vara att föreslå åtgärder som gör att företag och branscher hittar rätt kompetens vid rätt tillfälle. Det handlar både om att studera och föreslå åtgärder på nationell nivå men också om att kartlägga behov lokalt och regionalt.

Kommissionen ska kunna inhandla olika former av utbildningar eller andra lämpliga åtgärder från privata såväl som offentliga utbildningsföretag, universitet, högskolor och kommuner. Åtgärderna ska vara inriktade på de aktuella kompetensbehov som arbetsgivarna har, på såväl gymnasial som eftergymnasial nivå. Syftet ska vara att föreslå åtgärder som har största möjliga sysselsättningseffekt, givet de resurser kommissionen får till sitt förfogande. Kommissionen ska också kunna ge stöd till arbetsgivare som anställer personal för att bidra till kompetensutveckling i företagets regi.

Kommissionen ska också få i uppdrag att analysera vad som kan göras för att öka söktrycket till utbildningar som bedöms som strategiska för näringsliv och offentlig sektor, men som i dag har svårt att fylla sina utbildningsplatser. För att kommissionen ska komma i gång redan nu föreslår vi ett anslag på 100 miljoner kronor i vårändringsbudgeten. Kommissionens budget är tänkt att växa och beräknas kunna uppgå till omkring en miljard kronor under 2012. Kommissionen ska bestå av företrädare för näringslivets branschorganisationer, små och stora företag, kommuner, staten och fackföreningar. Under 2012 ska en översyn av kommissionen göras i syfte att analysera om den bör fortsätta och om dess uppdrag behöver förändras i något avseende.

Sommarjobb på omvårdnadsprogram

För att möta pensionsavgångarna inom välfärden som väntar de kommande åren måste rekryteringen till dessa jobb stärkas. Insatser för att förbättra förhållandena för de anställda måste genomföras. Till dessa insatser räknas möjlighet till heltid och fast anställning. Men detta arbete måste påbörjas redan i utbildningssystemet, för att fler ska välja att läsa omvårdnadsprogrammet. År 1980 sökte 18 000 ungdomar till omsorgsprogrammet. Förra året var det 4 000 sökande till motsvarande utbildning.

Ett sätt att förbättra villkoren för dem som överväger att studera omvårdnad är att erbjuda de studerande sommarjobb. En sådan möjlighet innebär också en möjlighet att praktisera sina kunskaper och att stärka sitt kunnande. I vår alternativa budget föreslår vi 25 miljoner kronor för att ge studerande på omvårdnadsprogram sommarjobb. På sikt bör alla som läser på omvårdnadsprogrammet garanteras sommarjobb.

Sommarjobb för gymnasie- och högskolestudenter

Ett sommarjobb är ofta ungdomars första kontakt med arbetslivet. Genom sommarjobb får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, praktiska arbetslivserfarenheter och referenser för sitt framtida jobbsökande.

Förra året anslög regeringen 100 miljoner kronor till kommunerna för att ordna sommar jobb åt unga, vilket räckte till ca 15 000 extra sommarjobb. I år tas detta bort med hänvisning till ett bättre arbetsmarknadsläge.

Vi vill att satsningen kvarstår, men också att den går till statliga myndigheter och högskolestudenter. Även om arbetsmarknadsutvecklingen är ljusare i år än förra året har Sverige fortfarande en av Europas högsta ungdomsarbetslöshetsnivåer. Särskilda insatser ska göras för att nå ungdomar från utsatta områden.

5 000 fler sommarkurser i högskolan

Arbetslösheten är alltså hög – särskilt bland ungdomar. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är bland de högsta i Europa. Därför är det viktigt att investera i utbildning – och det finns ingen anledning att försumma möjligheten att låta unga komplettera sin utbildning på sommaren. Alternativet är för många unga en sysslös sommar. Sommaruniversitet erbjuder en möjlighet för studenter att avsluta sin utbildning snabbare – och att därefter söka jobb med de bättre möjligheter som en avslutad examen innebär. Antalet sökande i den ordinarie antagningen har ökat sedan 2010 – trots återhämtningen på arbetsmarknaden. För att möta detta söktryck föreslår vi ytterligare resurser till Sveriges universitet och högskolor för att kunna utvidga sommarkurserna redan i år. Om dessa resurser tas i anspråk till fullo, motsvarar det ungefär 5 000 platser redan denna sommar.

Fel! Okänt namn nå

Sommarundervisning för ungdomar utan grundläggande behörighet

Den viktigaste orsaken till att ungdomar inte får jobb är bristande utbildning. Vi vill göra en särskild insats med sommarundervisning så att de som inte har grundläggande behörighet till högskola eller gymnasium får möjlighet att läsa upp det redan i sommar. I samband med undervisningen ska ungdomarna också erbjudas karriär- och studievägledning. Särskilda insatser ska göras för att nå ungdomar från utsatta områden. Vi anslår 100 miljoner kronor, vilket räcker till ca 10 000 utbildningsplatser.

B. Kultur för alla

Fri entré på statliga museer

Vi vill investera i kultur, men också i att göra de kulturskatter vi har tillgängliga för alla. Därför satsar vi på att låta fler få del av kulturen. I ett första steg vill vi att de statliga museernas skatter ska vara tillgängliga för alla. Vi vill införa fri entré för alla på de statliga museerna fr.o.m. den 1 juli i år.

Sänkta avgifter i den kommunala kultur- och musikskolan

Den politik som nu bedrivs har inneburit neddragningar, nedläggningar, utrensningar, kontrollsystem och grundläggande ideologiska förändringar. Så ska exempelvis kulturpolitiken inte längre motverka kommersialismens negativa verkningar. Följaktligen ska bibliotek ut på entreprenad och varje konstnär med självaktning vara entreprenör.

Att låta kulturen styras av kapitalstarka krafter är problematiskt både därför att det minskar kulturens och kulturutövarnas faktiska oberoende och för att det bidrar till att öka snarare än att minska klyftan när det gäller tillgång till kultur.

Vi kommer aldrig att acceptera ett samhälle där det bara är de välbärgades barn som får möjlighet att lära sig att spela ett instrument. I dag varierar nivån på avgifterna inom den kommunala kultur- och musikskolan kraftigt. År 2009 kostade det 1 700 kr per termin på Lidingö men var avgiftsfritt i kommuner som Arvidsjaur och Luleå. Den genomsnittliga terminsavgiften uppgick till 637 kr. Vi vill stimulera kommunerna att sänka sina avgifter. De kommuner som sänker sina avgifter till max 500 kr per termin, eller de kommuner som redan har avgifter som uppgår till max 500 kr per termin, ska få ett stimulansbidrag motsvarande 250 kr per barn som deltar i kultur- och musikskolan. För de kommuner som redan tar ut en avgift på 500 kr eller lägre kan stimulansen antingen användas till fortsatta avgiftssänkningar eller till en utökning av verksamheten.

Ansvar för svensk ekonomi

Sverige ska ha sunda offentliga finanser. Det är en förutsättning för uthållig tillväxt och en stabil välfärd. Genom överskott i goda tider förhindras nedskärningar i sämre tider, då välfärden behövs som mest. Sunda offentliga finanser är även en fråga om rättvisa mot kommande generationer. De starka offentliga finanserna som den socialdemokratiska regeringen byggde upp bidrog till att Sverige klarade sig relativt väl under finanskrisen förra mandatperioden.

A. Överskottsmålet

Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna ska visa ett överskott på en procent av en konjunkturcykel. Målet infördes 2000 för att minska den offentliga sektorns nettoskuld, skapa en buffert för att möta den demografiska utvecklingens kommande påfrestningar på de offentliga välfärdssystemen och bidra till en betryggande marginal till gränsen på tre procent av BNP i underskott i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt.

B. Utgiftstaken måste hållas

För att förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter infördes 1997 ett system med utgiftstak för staten. Sedan systemet infördes har utgiftstaken klarats samtliga år och bidragit till en ansvarsfull budgetpolitik och sunda offentliga finanser. Utgiftstaken måste fortsätta att värnas.

C. Föreslagna åtgärder i den alternativa budgeten

Konjunkturinstitutet gjorde i mars bedömningen att reformutrymmet uppgår till 5 miljarder kronor 2011 och ytterligare 25 miljarder kronor 2012 utöver de insatser som redan beslutats. Denna inriktning motiveras, enligt Konjunkturinstitutet, av det jämförelsevis låga resursutnyttjandet i svensk ekonomi.

Regeringen definierar inget reformutrymme för 2012, utan återkommer med sin bedömning av detta i budgetpropositionen för 2012. Således presenterar regeringen heller inga nya förslag i Vårpropositionen, förutom smärre justeringar i vårändringsbudgeten. De planer som regeringen offentliggjort i olika sammanhang såsom förändringar av vissa skatter kommer inte upp till beslut förrän tidigast i höst. Först då finns det också genomarbetade beräkningar av hur detta påverkar den offentliga sektorns ekonomi.

Vi socialdemokrater gör ingen egen bedömning av reformutrymmet. Den höga arbetslösheten kräver emellertid insatser här och nu.

Fel! Okänt namn på

För 2011 lägger regeringen förslag i vårändringsbudgeten om ökade netto-utgifter på 330 miljoner kronor som tar av årets saldo. Här föreslår vi åtgärder om 485 miljoner kronor. Insatserna ryms mer än väl inom det utrymme som Konjunkturinstitutet bedömt som rimliga för att stimulera ekonomin samt det utgiftstak som riksdagen beslutat.

Tabell 2 Förslag för innevarande år

(mnkr)	2011
Tillväxt Sverige	25
Exportstöd	25
Matchningskommission	100
Sommarjobb	100
Sommarundervisning	100
Sommaruniversitet	50
Sommarjobb på omvårdnadsprogrammet	25
Fri entré på statliga museer	35
Lägre avgifter i kultur- och musikskolan	25
Summa	485

Stockholm den 2 maj 2011

Håkan Juholt (S)

Carina Moberg (S)

Agneta Gille (S)

Eva Sonidsson (S)

Tommy Waidelich (S)

Kerstin Haglö (S)

Urban Ahlin (S)

Tomas Eneroth (S)

Berit Högman (S)

Anders Ygeman (S)

Lars Johansson (S)

Marie Granlund (S)

Leif Jakobsson (S)

Hans Hoff (S)

Sven-Erik Österberg (S)

Jennie Nilsson (S)

Veronica Palm (S)

Peter Hultqvist (S)

Lena Hallengren (S)

Mikael Damberg (S)

Matilda Ernkrans (S)

Ylva Johansson (S)